

2019-11-27

Låt staten äga 5G-nätet – anförande kammaren, TU4

Inom kort kommer byggandet av framtidens mobilnät, 5G, att påbörjas. I Sverige, precis som i många andra länder, finns en berättigad oro för vem som ska bygga och äga nätet. Nätägaren kommer i praktiken ansvara för all elektronisk kommunikation i framtiden. Tänk om data hamnar i orätta händer? Hur ska vi kunna säkerställa att nät, basstationer och andra komponenter är helt säkra? Hur ska uppdateringar kunna ske på ett säkert sätt? Lägg där till att vi vill bygga ut det framtida nätet så att fungerar bra i hela landet och vi förstår att 5G är en komplex fråga.

För att komma tillrätta med säkerhetsaspekterna i byggandet av 5G-nätet har regeringen lagt fram propositionen ”Skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning”. Lagförslaget föreslår ändringar i lagen om elektrisk kommunikation och offentlighets- och sekretesslagen. Tillstånd att använda radiosändare ska endast ges under förutsättning att radioanvändningen inte kommer att kunna skada Sveriges säkerhet. Det ska vara möjligt att återkalla tillstånd eller ändra tillståndsvillkor av säkerhetsskäl. Säkerhetspolisen och Försvarsmakten ska kunna överklaga beslut i tillståndsfrågor. Lagändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 januari nästa år.

Förslaget i sig är fullt rimligt. Det innebär i praktiken att Försvarsmakten och Säkerhetspolisen får vara med i utformningen av kriterierna av våra telenät, nu mest aktuellt 5G-nätet. Det är viktigt att ha högt ställda säkerhetskrav på de framtida telenäten och Försvarsmakten och Säpo är våra expertmyndigheter på det området. Det är också viktigt att det finns möjlighet att ingripa mot radioanvändning kan orsaka skada för Sveriges säkerhet.

Men det jag saknar i förslaget är frågan om hur vi skapar den mest säkra och rationella lösningen. Radiospektrum är en gemensam resurs för trådlös överföring av information. Utbyggnad av 5G är inte enbart en utveckling av 4G-nätet utan utgör också ett system som medger utveckling av helt nya tjänster vilket kräver

kommunikationslösningar som inte är beroende av eller riskerar att påverkas av utländska aktörer. En framgångsrik utbyggnad av 5G-nätet skapar också förutsättningar för ökad elektrifiering inom transportsektorn och bättre kommunikation på landsbygden. Utbyggnad av 5G-nätet har därmed potential att lägga grunden för innovativa och klimatsmarta transporter samt minska klyftan mellan stad och land.

Vi i Vänsterpartiet anser att ovan anförda strategiska och säkerhetsmässiga motiv stärker skälen för att det är staten som bör äga 5G-nätet och ansvara för utbyggnaden. Därför har vi lagt fram vår motion om att det är staten som ska vara ägare av 5G-nätet. Med staten som ägare kan förutsättningarna stärkas för att nödvändiga och hållbara framtidsinvesteringar prioriteras framför privata operatörers vinstintressen och nationella säkerhetsintressen kan säkerställas. Ett statligt ägt nät är det mest samhällsekonomiskt rationella systemet då digital infrastruktur är att jämställa med annan samhällskritisk infrastruktur. Med ett statligt ägande av framtida radionät kan tillstånd för radiosändaranvändning göras i enlighet med regeringens nya förslag, men med den stora fördelen att staten äger nätet. Ett statligt ägande stänger inte heller dörren för utbyggnad genom externa operatörer där staten inte har kapacitet till utbyggnad i egen regi.

Den här debatten handlar om säkerhet vid radioanvändning. Det är viktigt eftersom en allt större del av våra liv äger rum i radioetern – som data som transporteras från en person till en annan via telenät. Det som är en komplicerande faktor i detta är att mycket av denna data; var vi befinner oss, vem vi kommunicerar med, vilka platser vi besöker på nätet, ja ibland till och med vad vi säger och vad vi skriver kan hamna i orätta händer. Den amerikanske visselblåsaren **Edward Snowden** har berättat ingående om allt detta. Hur stater har övervakat sina medborgare och hur bolag som Facebook, Google, Apple villigt har samarbetat i massövervakningen. Om det var övervakning från staten som var det stora problemet då, 2013, är det snarare privata megabolags kartläggning av våra liv som är det stora hotet idag. Då är det inte oviktigt vem det är som äger det nät vi kommunicerar i. Tvärt om, det är helt fundamentalt. Och eftersom detta är en debatt om just säkerhet tycker jag att det är

konstigt att inte fler ledamöter engagerar sig i *vem* det är som ska få äga detta helt fundamentala nät.

Motståndarna mot att bygga ut 5Gnätet i gemensam regi hävdar att det skapas ett statligt monopol, och att monopol som sådana inte är bra. Men vad är skillnaden mot nu egentligen? När 5Gnätet byggs ut får vi två eller tre parallella nät ägda av ett fåtal stora telekombolag. Bolagen har *ett* intresse och det är att leverera vinst till sina aktieägare, en vinst som kommer att betalas med höga kostnader för användarna, d v s alla vi. Vissa områden lämpar sig bäst som naturliga monopol. Det är svårt att bygga två vägar eller järnvägar parallellt med varandra. Därför ägs nationella vägar och järnvägar av en ägare och den är nästan alltid staten. Samma logik borde gälla för våra telekomnät. Låt oss bygga näten gemensamt och bra i hela landet utan vinstintressen. Sedan kan telekombolagen få betala för att använda kapaciteten på dessa nät.

En annan invändning mot att låta staten äga det framtida 5Gnätet är att det kostar mycket att bygga ut ett nytt telenät. Vi bad Riksdagens utredningstjänst att titta på det där. Prislappen för nya sändare, master, basstationer, datakapacitet och annat som behövs för 5Gnätet skulle landa på 3,9 miljarder kronor. Vill vi dessutom ha bättre täckning på landsbygden än 4Gnätet idag skulle det kosta uppskattningsvis en eller två miljarder till. Jämfört med andra infrastrukturinvesteringar; Förbifart Stockholm 40 miljarder kronor, Tvärförbindelse Södertörn 11 miljarder eller höghastighetsbanorna 230 miljarder kronor är 4-6 miljarder kronor till ett bra och modernt 5Gnät i hela landet ingen oöverstiglig summa. Pengarna skulle dessutom betalas tillbaka mångfalt när operatörerna hyr in sig på nätet. 5G i egen regi är därför en god affär för svenska folket.

Men i det här betänkandet besvarar utskottsmajoriteten Vänsterpartiets förslag om 5G i gemensam regi med att det behövs en ”balanserad försiktighetsprincip” avseende offentliga aktörers (läs: staten) investeringar i bredbandsinfrastruktur. Man skriver också att den modell vi nu tillämpat ett tag med kommersiella aktörer som bygger ut digital infrastruktur har ”fungerat väl”. Jag tycker dessa svar är intressanta. Självklart, om man tycker att dagens utbyggnad är bra så behövs tingens ordning inte ändras.

Men fråga vem som helst, i synnerhet på landsbygden, och jag tror att de är rätt missnöjda avseende tillgång på bredband och mobilnät. Priserna imponerar inte heller. Det är dyrt med mobiltelefoni och internet i Sverige. Talet om försiktighetsprincip säger eg allt. Staten måste stå tillbaka och vara försiktig i utbyggnaden. Varför? Kanske är risken att det blir för bra om vi låter staten bygga 5Gnätet?

För det säkraste, mest samhällsekonomiska telenätet i hela landet – låt staten vara ägaren av 5G.

Avslutningsvis, jag står förstas bakom Vänsterpartiets alla reservationer i betänkandet och jag vill särskilt yrka bifall på reservation ett om instansordning vid överklagan som vi har gemensamt med S, MP och C. Obs! Detta är ett exempel på s k falsk majoritet i utskotten. Här har M, KD, SD och L fått igenom ett förslag som i kammaren inte har majoritet. S, V, MP och C är ju fler. Så jag uppmanar alla ledamöter att vara på plats och rösta på reservation ett.

Jens Holm (V)